dr Teresa Wejner
Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych w Łodzi

Diagnoza psychologiczno-pedagogiczna i jej wpływ na sukces edukacyjny

Aby skutecznie oddziaływać na dziecko, trzeba je wszechstronnie poznać. Znając dziecko, jego możliwości intelektualne, jego zdolności, nauczyciel może przewidzieć, jak i dlaczego zachowa się ono w określony sposób w danej sytuacji, potrafi zrozumieć jego zainteresowania, ulubione formy aktywności oraz przewidzieć rodzaje reakcji w sytuacjach trudnych.

Sukces szkolny ucznia zależy od wielu czynników, wśród których szczególny wpływ na rozwój dziecka mają nauczyciele, wychowawcy oraz grono rówieśnicze. Uczeń, uczęszczając do szkoły, powinien zdobywać wiedzę, potrzebną do rozwijania osobowości, umysłowości oraz zainteresowań. Wiedza ta zaowocuje w przyszłości odpowiednim przygotowaniem do samodzielnego, dorosłego życia. Czuwać nad tym powinien nauczyciel lub wychowawca klasy. Carl Rogers[1] uważa, że główne zadanie wychowawcy klasy polega na tym, by stworzyć klimat, w którym uczeń nie tylko będzie czuł się dobrze, ale będzie także stymulowany do rozwoju; nie tylko będzie dostrzegał, ale i doświadczał tego, że nauczyciel wychowawca klasy stara się rozumieć jego odczucia i jego świat. W pracy z klasą działania wychowawcy powinny być szczególnie nastawione na osiągnięcie takiego stanu funkcjonowania, aby miał zapewnione poczucie bezpieczeństwa, był zaangażowany w życie klasy, rozwijał poczucie własnej wartości oraz pozytywnej, racjonalnej oceny innych ludzi. Ważne jest, aby uczeń był motywowany do samodoskonalenia oraz pracy nad sobą, aby potrafił radzić sobie ze stresem, posiadając odporność psychiczną. Podejmując te działania, nauczyciele wychowawcy klas winni mieć na uwadze i to, że nie podejmują tych działań po to, aby uczniowie realizowali ich cele, ale po to, żeby potrafili formułować własne cele i oceniać ich wartość. Ciąży na nich moralna odpowiedzialność za ucznia, dotycząca przede wszystkim tego, kim staje się uczeń w zestawieniu ze swoimi możliwościami rozwojowymi. Wiadomo jednak, że osiągane efekty pracy nauczyciela z dzieckiem są uwarunkowane w dużej mierze czynnikami środowiskowymi. To, w jakim środowisku żyje i rozwija się dziecko, wywiera duży wpływ na jego życie. Basil Bernstein[2], który w swojej koncepcji stara się wyjaśnić niektóre aspekty zróżnicowania sukcesów i porażek szkolnych, szczególnie skupił się na kodach językowych jako zdeterminowanych przez pochodzenie społeczne i wyznaczających losy szkolne dziecka już na progu edukacji.

Język kształtuje nasze myślenie i wpływa na postrzeganie świata. Język, jakim się posługujemy od dzieciństwa, ma wpływ na nasz sposób myślenia. Bogactwo języka daje szersze rozumienie otaczającego świata - wynika również

[1] T. Brian, *Carl Rogers*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2005.

[2] B. Bernstein, *Odtwarzanie kultury*, 1990.

z właściwości poszczególnych obszarów geograficznych. Ujmuje to zagadnienie hipoteza relatywizmu językowego. Jako przykład niech posłuży przykład z języka japońskiego, w którym nie ma rozróżnienia między określeniem koloru niebieskiego i zielonego. Dla tych kolorów jest wspólne określenie - jedno słowo *aoi,* co w efekcie powoduje, że Japończycy gorzej odróżniają kolory zielony i niebieski. Polacy i Niemcy dobrze odróżniają te dwa kolory, bo w językach tych narodowości są wyraźne rozróżnienia. Wrażliwość na rozróżnianie kolorów jest większa u Rosjan niż u Anglików. I w języku rosyjskim jest więcej słów określających kolory niż w angielskim i amerykańskim. Eskimosi rozróżniają kilkanaście odcieni bieli określających kolory śniegu, co jest nie do rozróżnienia w innych obszarach świata. Język determinuje nasze myślenie - jest nie tylko wyrazem myśli i uczuć, ale kształtuje naszą percepcję rzeczywistości. Dlatego dziecko z rodzin posługujących się innym kodem językowym niż ten, jaki jest używany w szkole, już na wstępie nauki szkolnej jest skazane na porażkę edukacyjną.

Dzieci z rodzin nieposiadających zabezpieczenia społecznego rodziny, wynikającego z gospodarczych i społecznych uwarunkowań, takich jak: przemiany strukturalne w regionach dotkniętych strukturalnym bezrobociem, niezaradność życiowa rodziców, nieprzewidziane wydarzenia losowe, płacą cenę najwyższą.

Podkreślamy ciągle, jak ważna dla rozwoju dziecka jest pochwała jego dokonań, ale o jaką pochwałę chodzi?

Z badań PISA w 2009 roku wynika, że chwalone nieustannie dzieci w szkołach i rodzinach amerykańskich wypadły o wiele niżej na testach sprawdzających umiejętności niż uczniowie z krajów europejskich i azjatyckich. Badania Carola Dwecka[3] wykazały, że ciągłe chwalenie dzieci bez względu na ich osiągnięcia i powtarzanie, że są wyjątkowe, obniża ich chęć do podejmowania działań ryzykownych, wymagających dużego wkładu pracy. O wiele lepsze rezultaty uzyskali uczniowie, którym mówiło się, że solidnie się napracowali. Potwierdzają to badania, które realizowałam w ubiegłym roku akademickim ze studentami Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi. Przy wyższym stopniu trudności zadań, studenci z grupy chwalonej za wyjątkowość częściej rezygnowali z działań trudnych, uważając, że przekracza to ich możliwości sprawcze, natomiast studenci chwaleni za wkład pracy, nie mogąc spełnić żądań, uważali, że dostali za mało czasu na rozwiązanie zadania i gotowi byli dalej pracować nad pomyślną finalizacją zadanej pracy. W dalszym etapie eksperymentu, gdy otrzymali do wyboru zadania o różnym stopniu trudności, studenci z grupy chwalonej za wybitne możliwości intelektualne wybierali częściej łatwiejsze zadania niż studenci w grupie chwalonej za wkład pracy. Chwaleni za intelekt obawiali się porażki, która mogłaby zachwiać ich wysoką samoocenę, dlatego woleli unikać podejmowania ryzyka nowych wyzwań.

Zdaniem Roya Baumeistera przesadne zadowolenie może zabić największy talent. Wiara we własne siły musi iść w parze z umiejętnością rozpoznawania i pokonywania własnych niedoskonałości. Tezę, że porażka mobilizuje bardziej niż pochwała, potwierdza w wyniku badań neurologicznych Robert

[3] C. Dweck, http://www.bbc.co.uk/news/magazine-13128701.

Cloninger[4], który udowadnia, że mózg aktywizuje ścieżkę po każdym niepowodzeniu, przekazując sygnał: spróbuj jeszcze raz. Kiedy pojawia się perspektywa wyzwolenia hormonu szczęścia - dopaminy, to mobilizuje do podejmowania kolejnych prób i nabiera chęci osiągnięcia sukcesu na poziomie neuronalnym. Badania Carola Dwecka ujawniły, że chwalenie wpływa na poziom agresji, ponieważ to nie niższe poczucie własnej wartości popycha ludzi do przestępstwa, lecz raczej gdy wysoka samoocena i obawa przed utraceniem są zagrożone, mogą stać się oni przestępcami. Z kolei badania Martina Sancheza-Janowskiego z amerykańskiego Public Health wykazują, że u wielu przestępców stwierdzono zawyżoną samoocenę i cechy narcystyczne. Tacy ludzie potrzebowali ciągłych pochwał od otoczenia, a kiedy ich nie otrzymywali, stawali się agresywni.

Z powyższych danych można wyciągnąć wniosek, że uczniowi należy stawiać wymagania i chwalić, gdy je realizuje, ale też nie należy ukrywać rozczarowania słabymi wynikami, gdy wiemy, że mógłby osiągnąć więcej. Warto zachęcać do powtarzania czynności, które sprawiają kłopoty, bo częste ćwiczenia są warunkiem poprawy. Młodzi ludzie, którzy nigdy nie mieli szansy dojść do ściany, wyrastają na kruche osobowości, łatwo podatne na stany lękowe i depresje[5]. Może warto sprawdzać, gdzie leżą rzeczywiste granice możliwości dzieci?

Jak zatem działać, aby zapewnić sukces edukacyjny naszym uczniom, szczególnie, gdy przejawiają trudności edukacyjne?

Podstawowe znaczenie ma tu dobrze przeprowadzona diagnoza dziecka, która jest początkiem działań podejmowanych jako pomoc psychologiczno-pedagogiczna. Termin *diagnoza* pochodzi z języka greckiego (*diágnōsis*) - oznacza rozpoznanie, a ściślej rozróżnienie i na początku wiązał się jedynie z medycyną.

Pierwsze wzmianki o diagnozie można odnaleźć już w starożytności, w pracach szkoły Hipokratesa.

Do nauk społecznych wprowadziła go Mary Richmond, pisząc o diagnozie w 1917 roku.

Współczesna interpretacja tego terminu podkreśla dwa jego składniki: zebranie danych i ich opracowanie. Postępowanie diagnostyczne ma charakter badania naukowego, w którym stawia się problem, formułuje hipotezy i sprawdza je za pomocą metod badawczych.

Diagnozowanie jest czynnością nastawioną na wyjaśnienie określonego funkcjonowania człowieka z punktu widzenia genezy tego funkcjonowania, jego psychologicznych mechanizmów i skutków. Współczesna diagnostyka jest obszerną dziedziną wiedzy. Jest ona systemem twierdzeń powstałych w wyniku badania psychologicznego, które:

- opisują zaburzone zachowanie,
- charakteryzują procesy regulacji,
- wyjaśniają mechanizmy regulacji,
- określają genezę mechanizmów regulacji.

[4] C. Robert Cloninger, "Biology of personality dimensions", Curr Opin Psychiatry, 2000.

W diagnozie stosowane są metody kliniczne (obserwacja, wywiad, rozmowa, analiza wytworów pracy ucznia) służące do określenia hipotez badawczych oraz eksperymentalne (testy psychologiczne), pozwalające na weryfikację postawionych hipotez.

Bardzo ważne jest poznanie ucznia z uwzględnieniem jego indywidualnych predyspozycji i uwarunkowań środowiskowych. Diagnozowanie jest procesem twórczym wymagającym aktywnego podejścia do problemu. Składa się z dwóch etapów: pierwszy etap to diagnoza negatywna, na którą składa się rozpoznanie i wyjaśnienie zjawiska, zaś drugi etap to diagnoza pozytywna - wyodrębnienie dobrze zachowanych sprawności, silnych stron osobowości badanego, czynników, które wpływają tonizująco lub kompensująco na istniejące funkcje psychiczne. Diagnoza pozytywna jest stymulatorem w terapii i w rozwoju dziecka.

Każda diagnoza jest w pewnym stopniu wartościowaniem zawierającym prognozę oraz zalecenia sformułowane jako kierunki działań zmierzające ku lepszemu funkcjonowaniu jednostki.

Dobrze przeprowadzona diagnoza jest podstawą podjęcia właściwej pracy z uczniem, w wyniku której powinny zostać ukazane zdolności dziecka, jego ograniczenia, możliwości rozwojowe oraz zalecenia terapeutyczne pozwalające ukierunkować dalszą pomoc uczniowi. Obok ujawnionych trudności musi ona ujawniać mocne strony dziecka, co będzie pozwalało określać nam właściwe kierunki i siły wydolności ucznia, pozwalające osiągnąć sukces edukacyjny. O wyniku diagnozy badany uczeń musi być powiadamiany w sposób przystępny i zrozumiały dla siebie, otrzymując informacje o swoich mocnych oraz słabych stronach.

Z dniem 1 września 2012 roku zostaje wprowadzone jako obowiązujące w szkołach podstawowych i ponadgimnazjalnych znowelizowane rozporządzenie o pomocy psychologiczno-pedagogicznej (w gimnazjach wprowadzone od 1.09.2011).

Założenie wynikające z nowelizacji rozporządzenia MEN zakłada powstanie spójnego systemu kształcenia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej służącego realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych. Potrzebna jest tu ewaluacja użyteczności działań, które będą podejmowane na rzecz ucznia, szczegółowy i rzetelny opis celów i skutków podejmowanych działań oraz znajomość rzeczywistych potrzeb ucznia. Diagnozowanie potrzeb ucznia jest więc swoistego rodzaju refleksją metodologiczną - od diagnozy środowiskowej po diagnozę psychologiczno-pedagogiczną.

Nowelizacja *rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* wynika z potrzeby doprecyzowania przepisów dotyczących funkcjonowania zespołów nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych oraz specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, których zadaniem jest planowanie oraz koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty. Rozporządzenie to uwzględnia dwa kierunki działań - rozpoznawania możliwości psychofizycznych oraz specjalnych potrzeb ucznia.

Istotą nowelizacji wcześniejszego rozporządzenia jest indywidualne spojrzenie na każdego ucznia, odkrycie jego zdolności i zainteresowań, a także lepsze rozpoznanie jego trudności i problemów, którym nie jest w stanie sam podołać, oraz - co jest szczególnie znaczące - udzielenie w środowisku jego nauczania i wychowania wsparcia stosownie do jego potrzeb i możliwości.

Obecna sytuacja prawna, dotycząca modelu pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, nakłada na dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek oraz na ich nauczycieli nowe zadania. W ich zakres m.in. wchodzi dokonywanie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (dotyczy dzieci i młodzieży zakwalifikowanych do kształcenia specjalnego) oraz rozpoznawania indywidualnych potrzeb ucznia (w tym posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, zakwalifikowanego do indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego lub do indywidualnego nauczania).

Określenie indywidualnych potrzeb dzieci i młodzieży wymaga rozpoznania ich możliwości psychofizycznych (w tym np. indywidualnych uzdolnień albo trudności edukacyjnych). Wyniki rozpoznania pozwalają na sformułowanie dla ucznia Planu Działań Wspierających dokonywanych w trzech obszarach:

- warunki uczenia się,
- przebieg uczenia się,
- wyniki procesu uczenia się.

Przygotowanie działań pomocowych wymaga opracowania Planu Działań Wspierających lub Karty Indywidualnych Potrzeb Ucznia.

Plan Działań Wspierających (PDW) opracowuje się dla:

- ucznia lub grupy uczniów o jednorodnym rozpoznaniu, wobec których, ze względu na potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne, określono potrzebę objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej;
- posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego;
- posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania.

Kartę Indywidualnych Potrzeb Ucznia zakłada się dla ucznia:

- posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej;
- posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego;
- posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania;
- u którego ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne, nauczyciel, wychowawca grupy wychowawczej lub specjalista prowadzący zajęcia z uczniem, stwierdził potrzebę objęcia go pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Obszary rozpoznawania indywidualnych potrzeb ucznia:

1. Warunki uczenia się
   - czynniki wewnętrzne wpływające na proces uczenia się (motywacja do nauki, kontrola emocjonalna radzenia sobie w sytuacjach, zainteresowania, spostrzeganie, uwaga, pamięć, myślenie, mowa - komunikowanie się, czytanie, pisanie, wiadomości i umiejętności);
   - czynniki zewnętrzne wpływające na proces uczenia się (**środowisko rodzinne, środowisko rówieśnicze, środowisko szkolne).**

2. Przebieg uczenia się - proces nabywania wiadomości i umiejętności szkolnych (zaangażowanie procesów emocjonalno-motywacyjnych, zaangażowanie procesów poznawczych, charakter funkcjonowania ucznia w środowisku rodzinnym, rówieśniczym, szkolnym).

3. Wyniki procesu uczenia się - osiągnięcia edukacyjne (techniki szkolne takie jak: czytanie, pisanie, liczenie, wiadomości i umiejętności, pożądane cechy osobowe i zachowania społeczne, zainteresowania, aspiracje, wartości, postawy).

Istotą współczesnej edukacji jest wspieranie rozwoju, z którym identyfikowane są cele wychowania. Każde dziecko to osoba niepowtarzalna, mająca własne cele, zainteresowania i potrzeby oraz indywidualne doświadczenia społeczne i intelektualne. Współczesna szkoła powinna dać uczniom możliwość zdobywania doświadczeń i przekształcania ich w kompetencje oraz podejmowania własnej aktywności. Proces kształcenia oparty na samodzielności i aktywności, wiązaniu poznania z działaniem oraz respektowaniu indywidualnego profilu inteligencji to podstawa nowoczesnej szkoły.

W dzisiejszą rzeczywistość edukacyjną bardzo dobrze wpisuje się Teoria Inteligencji Wielorakich Howarda Gardnera[5], która okazuje się pomocna w procesie kształcenia skupionym na inspirującym środowisku edukacyjnym, które bazuje na dokonanej diagnozie zdolności, możliwości, zainteresowań, potrzeb ucznia. Ważny jest tu dobór takich metod nauczania i uczenia się, które pozwolą na wykorzystanie mocnych stron ucznia w celu rozwijania zdolności oraz wspomagania słabszych inteligencji, przyczyniają się do wspomagania dziecka w rozwoju umysłowym, fizycznym, motorycznym, emocjonalnym i społecznym. Teoria H. Gardnera daje podstawę do ponownego zrozumienia wpływu wszechstronnej stymulacji na rozwój dziecka.

Niewątpliwie kluczowym kryterium w procesie podejmowanych działań jest ich skuteczność. W pracy z uczniami przejawiającymi trudności edukacyjne, poza łagodzeniem zaburzeń ujawnionych na podstawie diagnozy psycho-pedagogicznej, ważne jest osiągnięcie w wyniku dobrze opracowanego Planu Działań Wspierających zmierzającego w kierunku etapu, aby umieć samemu poradzić sobie z problemami, stopniowo usamodzielniając się od pomocy.

[5] H. Gardner, *Teoria Inteligencji Wielorakich*.

Załącznik nr 1

PLAN DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH

Imię i nazwisko ucznia/uczniów	Zosia	
Klasa	VI b	
Data opracowania PDW	16.04.2012	
Rozpoznanie	Dysleksja rozwojowa	
Cele do osiągnięcia w zakresie, w którym uczeń wymaga pomocy p-p	- Usprawnianie zaburzonych funkcji słuchowo-językowych - Doskonalenie techniki, tempa i poprawności czytania - Podnoszenie pozycji dziewczynki w grupie, podnoszenie poziomu samooceny i wiary w sukces, rozwijanie zdolności plastycznych uczennicy	
Działania realizowane z uczniem w ramach poszczególnych form i sposobów udzielania uczniowi pomocy p-p	W ramach zajęć terapii pedagogicznej: - Ćwiczenia słuchowo-językowe - Trening ortograficzny - Trening czytania- Pomoc w nawiązywaniu relacji z grupą rówieśniczą, chwalenie uczennicy na forum grupy za podejmowaną pracę, powierzanie ważnych i odpowiedzialnych ról w grupie Na zajęciach lekcyjnych: - wydłużanie limitów czasowych na wykonanie prac pisemnych - formułowanie krótkich, jasnych poleceń; ewentualne powtarzanie komunikatów - pomoc w formułowaniu wypowiedzi ustnych - dostrzeganie i nagradzanie osiągnięć i sukcesów W procesie wychowawczym: - powierzanie zadań umożliwiających pokazanie zdolności plastycznych uczennicy (np. przygotowanie dekoracji w klasie, gazetki, plakatu - udział w zespołowych zadaniach umożliwiających bliższe nawiązanie kontaktu z rówieśnikami	
Metody pracy z uczniem	- stosowanie metod i technik aktywnych, głównie obrazowych: map myśli, metody trójkąta, drzewka decyzyjnego, metody fiszek itp., wykorzystujących wysoką zdolność uczennicy do uczenia się wzrokowo-ruchowego - wdrażanie do planowania podejmowanych działań i rozwiązań - stosowanie mnemotechnik wspomagających zapamiętywanie - stosowanie wzmocnień w postaci barw	
Zakres dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb i możliwości	- egzekwowanie wiedzy z mniejszych, podzielonych partii materiału - wydłużanie limitów czasowych na wykonanie prac pisemnych, sprawdzianów, przeczytanie poleceń i zadań z treścią - powtarzanie poleceń; kierowanie ich bezpośrednio do uczennicy w postaci krótkich komunikatów - odpytywanie z miejsca; niewywoływanie w gwałtowny sposób do tablicy, by uniknąć zwiększenia napięcia emocjonalnego - uprzedzanie o zamiarze zapytania uczennicy ze wskazaniem zakresu materiału - umożliwienie uzupełnienie pracy pisemnej wypowiedzią ustną	
Działania wspierające rodziców ucznia	- Udzielanie wskazówek do pracy w domu - Wskazanie przydatnej literatury i pomocy dydaktycznych do wykorzystania w domu	
Zakres współdziałania z ppp, placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi oraz innymi	Udział rodzica w okresowych konsultacjach w szkole z psychologiem/ pedagogiem z poradni psychologiczno-pedagogicznej Możliwość konsultacji w poradni	
Podpisy członków Zespołu Opracowującego PDW	Data	14.04.2012
	Data	

Uwagi ……

Załącznik nr 2

KARTA INDYWIDUALNYCH POTRZEB UCZNIA			
Część A			
Data założenia karty			
Imię i nazwisko ucznia	Zosia X		
Nazwa przedszkola lub szkoły zakładającej kartę	Szkoła Podstawowa nr XXX w Łodzi	Oznaczenie grupy/klasy	VI b
Podstawa założenia karty			
Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania/przygotowania przedszkolnego	Data wydania orzeczenia..... Numer orzeczenia..... Dotyczy:.....		
Opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym specjalistycznej	Data wydania opinii: 4.03.2011 Numer opinii: 225/2011 Dotyczy: dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się (dysleksja rozwojowa).		
Rozpoznanie dokonane przez nauczycieli i specjalistów	Dotyczy:.....		

Załącznik nr 3

Część B			
Imię i nazwisko ucznia			
Data założenia części B	21.09.2012		
Nazwa przedszkola lub szkoły zakładającej kartę	Szkoła Podstawowa nr XXX w Łodzi	Oznaczenie grupy/klasy	VI b
Zakres, w którym uczeń wymaga pomocy psychologiczno-pedagogicznej z uwagi na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne			
Specyficzne trudności w uczeniu się (dysleksja) - dostosowanie wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się (dysleksja rozwojowa) - dostosowanie warunków i formy sprawdzianu do indywidualnych potrzeb ucznia - objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną - dodatkowe zajęcia specjalistyczne i dydaktyczno-wyrównawcze			
Zalecane przez Zespół	**Formy i sposoby** udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej	Okresy udzielania pomocy p-p	
	Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka angielskiego Zajęcia terapii pedagogicznej dla uczniów z dysleksją Dostosowanie wymagań na zajęciach obowiązkowych według zapisu w PDW	cały rok szkolny 2012/2013	
Ustalone przez dyrektora	**Formy i sposoby** udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej	okresy udzielania pomocy p-p	wymiar godzin
	Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka angielskiego Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego Dostosowanie wymagań na zajęciach obowiązkowych według zapisu w PDW	cały rok szkolny 2012/2013	15 godz./rok 1 godz. tyg. nie dotyczy

Podpisy	Osób biorących udział w posiedzeniu zespołu	Dyrektora
Podpis rodzica/ opiekuna	*Akceptuję zaproponowane formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla mojego syna/ córki.* Data Podpis rodzica	
Ocena efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej		
Podpisy	Osób biorących udział w posiedzeniu zespołu	Dyrektora

Bibliografia:

1. Baumeister R., *Zwierzę kulturowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
2. Bernstein B., *Odtwarzanie kultury*, 1990.
3. Brian T., *Carl Rogers*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2005.
4. Cloninger R.,"Biology of personality dimensions". Curr Opin Psychiatry, 2000.
5. Dweck C., http://www.bbc.co.uk/news/magazine-13128701.
6. Gardner H., *Teoria Inteligencji Wielorakich.*

Teksty podpisanych rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej dotyczących kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1487).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1489).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1490).